

Tuomion täytäntöönpanomenettelyt - Suomi

SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Mitä täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tarkoittaa?
- 2 Mille viranomaisille täytäntöönpanoa koskeva toimivalta kuuluu?
- 3 Millä edellytyksillä päätös täytäntöönpanosta voidaan antaa?
 - 3.1 Menettely
 - 3.2 Tärkeimmät edellytykset
- 4 Täytäntöönpanotoimien tarkoitus ja luonne
 - 4.1 Minkä tyyppinen varallisuus voi olla täytäntöönpanon kohteena?
 - 4.2 Mitä vaikutuksia täytäntöönpanotoimilla on?
 - 4.3 Mikä on täytäntöönpanotoimien voimassaoloaika?
- 5 Voiko täytäntöönpanopäätökseen hakea muutosta?
- 6 Sovelletaanko täytäntöönpanoon mitään rajoituksia, esimerkiksi velallisen suojaa koskevien sääntöjen tai määräaikojen perusteella?

1 Mitä täytäntöönpano siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa tarkoittaa?

Ulosotto on tuomioistuimen tai muun viranomaisen määräämän veloitteen pakkotäytäntöönpanoa. Useimmiten kyseessä on rahasaatavan täytäntöönpano. Tärkeä täytäntöönpanotoimi on myös häätö eli velvoite muuttaa pois rakennuksesta tai sen osasta. Täytäntöönpanoperusteena voi myös olla velvoite luovuttaa tietty omaisuus (luovutusvelvoite), velvoite tehdä jotakin (tekemisvelvoite) sekä kieltä tehdä jotakin (kieltovelvoite). Näissä ulosoton lajeissa täytäntöönpanokeinoina ovat tilanteesta riippuen pakkotoimet tai uhkasakko. Ulosotossa pannaan täytäntöön myös tuomioistuimen määräämä takavarikko tai muu turvaamistoimi. Saatavien pakkoperintä kuuluu Suomessa ulosottolaitokselle, joka on valtion viranomainen. Ulosotto on itsenäistä lakiin perustuvaa toimintaa ja paikalliset ulosottoviranomaiset ovat päätöksenteossaan itsenäisiä ja riippumattomia.

Täytäntöönpano lapsioikeudellisissa asioissa

Lapsioikeudellisissa asioissa täytäntöönpanolla tarkoitetaan tuomioistuimen määräyksen toteuttamista, eli esimerkiksi lapsen luovuttamista. Myös sosiaaliviranomaisen vahvistama sopimus voi olla täytäntöönpanon perustana. Huomionarvoista on, että Suomessa tapaamisoikeus on lapsen oikeus, ei vanhemman. Lapsen huoltoa ja/tai tapaamisoikeutta koskevan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanoon Suomessa sovelletaan lakia lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta (619/1996). Tätä lakia sovelletaan myös mahdollisen väliaikaisen määräyksen täytäntöönpanoon. Täytäntöönpano tapahtuu tämän lain mukaisesti myös silloin kun ulkomailla annettu tuomio tai päätös on neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 mukaan pantava täytäntöön Suomessa.

Ulosottomies voi panna täytäntöön huoltoa koskevan määräyksen, jos sitä koskevan päätöksen antamisesta on kulunut vähemmän kuin kolme kuukautta. Muissa tapauksissa täytäntöönpanomääräys on haettava tuomioistuimelta. Tuomioistuin voi hylätä täytäntöönpanoa koskevan hakemuksen vain, jos täytäntöönpano olisi vastoin lapsen etua. Huoltoa koskevien määräysten täytäntöönpanossa tuomioistuin velvoittaa vastapuolen uhkasakon uhalla luovuttamaan lapsen hakijalle. Vaihtoehtoisesti lapsi

voidaan määrätä noudettavaksi. Tapaamista koskevien määräysten täytäntöönpanossa vastapuoli veloitetaan sallimaan tapaamiset ja ryhtymään muihin määrättyihin toimenpiteisiin tapaamisen toteuttamiseksi.

2 Mille viranomaisille täytäntöönpanoa koskeva toimivalta kuuluu?

Suomessa täytäntöönpanosta vastaavat paikalliset ulosottovirastot. Toimivaltainen paikallinen ulosottoviranomainen määräytyy vastaajan asuinpaikan mukaan. Mikäli vastaajan tarkempi asuinpaikka Suomessa ei ole tiedossa, ulosottohakemuksen voi lähettää mille tahansa paikalliselle ulosottovirastolle, esimerkiksi Helsingin ulosottovirastolle. Vaikka hakemus tehdäänkin paikalliselle ulosottovirastolle, sen toimivalta on valtakunnallinen.

Paikallisten ulosottovirastojen yhteystiedot löytyvät linkistä: <https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index/yhteystiedot.html>

3 Millä edellytyksillä päätös täytäntöönpanosta voidaan antaa?

3.1 Menettely

Ulosoton käynnistyminen edellyttää, että hakija hakee täytäntöönpanoa kirjallisesti täyttämällä ulosottohakemuksen ja liittämällä mukaan ulosottoperusteen. Etukäteen suoritettavaa hakijan ulosottomaksua ei ole. (Ulosottohakemus on saatavilla oikeushallinnon oikeus.fi -verkkosivuilla

<https://oikeus.fi/fi/index/lomakkeet/ulosottoasiat.html>

Ulosottomies noudattaa täytäntöönpanossa tuomioistuimen tuomiota tai muuta laissa säädettyä ulosottoperustetta eikä voi tutkia sen sisältöä. Ulosottoasian vireille tulo ja täytäntöönpano edellyttävät, että hakijalla on laissa määritetty ulosottoperuste, jossa vastaajalle on asetettu veloitte. Ulosottomies tarkistaa, ettei saatava ole tuomion antamisen jälkeen lakannut esimerkiksi maksun tai vanhentumisen vuoksi. Vakuusoikeuden (esim. kiinnityksen) haltijan oikeudesta saada maksu on säädetty erikseen.

3.2 Tärkeimmät edellytykset

Siviili- tai kauppaoikeudellisessa asiassa ulosottoperusteena on yleensä yleisen tuomioistuimen tuomio tai muu ratkaisu. Erillistä tuomioistuimen täytäntöönpanomääräystä ei tarvita. Yleisiä tuomioistuinta ovat ensiasteessa kärjäoikeus sekä muutoksenhakuasteina hovioikeus ja edelleen korkein oikeus. Myös välitystuomio voi olla ulosottoperusteena. Käytännössä tärkeä ulosottoperuste on elatusapua koskeva sopimus, jonka asianomainen kunnan viranomainen on vahvistanut. Suomessa ei sen sijaan tunneta sellaisia vain yksityisten välillä tehtyjä asiakirjoja, jotka kelpaisivat ulosottoperusteeksi.

Myös päätös, josta on valitettu, voidaan panna täytäntöön, mikäli hakija asettaa ulosottomiehen määrittämän vakuuden vastaajalle mahdollisesti aiheutuvasta vahingosta. Varoja ei kuitenkaan tilitetä hakijalle ennen kuin sekä täytäntöönpanoperuste että mahdollinen ulosmittauspäätös ovat lopullisia eli lainvoimaisia.

Tärkeimmät määräykset muiden kuin kotimaisten tuomioiden täytäntöönpanokelpoisuudesta on EU:n oikeudessa (esim. Bryssel I (N:o 44/2001) ja Bryssel IIa (N:o 2201/2003) asetukset) ja Pohjoismaisessa tuomioiden tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevassa sopimuksessa.

4 Täytäntöönpanotoimien tarkoitus ja luonne

4.1 Minkä tyyppinen varallisuus voi olla täytäntöönpanon kohteena?

Kun asia tulee vireille täytäntöönpanomenettelyssä (ulosotto), velalliselle lähetetään vireilletuloilmoitus ja maksukehoitus. Mikäli velallinen ei maksa maksukehottuun mukaisesti tai ole yhteydessä ulosottoon maksun suorittamisesta vapaaehtoisesti, ulosotto aloittaa velallisen tulojen ja omaisuuden selvittämisen rekisteritietojen perusteella.

Pankkiedustelujen tekeminen on oleellinen osa selvitystyötä. Yleisimmin ulosmitataan palkkatuloa ja pankkitilillä olevia varoja. Toistuvaistulon ulosmittauksen sijaan voidaan myös vahvistaa maksusuunnitelma. Velallisen tulojen ja omaisuuden selvittämistä koskevat toimenpiteet sekä mahdolliset jatkoselvittelyt ovat laissa säänneltyjä. Ulosottomiehillä on lain mukaan laajat oikeudet saada tietoja velallisen taloudellisesta tilanteesta eri rekistereistä. Ulosottomiehen velvollisuutena on myös etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta. Täytäntöönpanotoimet tulee tehdä ilman aiheutonta viivytystä Jos velallinen esimerkiksi saa säännöllistä palkkatuloa, ensimmäinen maksusuoritus tilitetään velkojalle yleensä noin kahden kuukauden kuluessa asian vireille tulosta. Velallisella on valitusoikeus asiassaan, mutta perintää ei keskeytetä, ellei tuomioistuin niin erikseen määrää.

Velkoja voi hakea tavallista, täysimittaista ulosottoa tai suppeaa ulosottoa. Velkoja voi myös jättää saatavan ulosottolaitoksen valvontaan kahdeksi vuodeksi ns. passiivisaatavaksi, jos perintä ei heti onnistu. Ulosotossa ei tarvitse käyttää asianajajaa tai muutakaan lakimiestä.

Ulosmitata voidaan kaikenlainen velallisen suojaosuuden ja erottamisoikeuden ulkopuolelle jäävä irtain ja kiinteä omaisuus sekä oikeus, saatava tai esine, jolla on varallisuusarvoa. Jos velkoja on hakenut suppeaa ulosottoa, ulosmittaus voidaan kohdistaa vain sellaiseen rekistereistä ilmenevään omaisuuteen, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Jos ulosmitattu omaisuus täytyy muuttaa rahaksi, omaisuus myydään yleensä ulosoton toimittamina myynteinä, joista yleensä ilmoitetaan paikallisten sanomalehtien lisäksi internetissä.

Linkit myynti-ilmoituksiin:

<https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index/ajankohtaista/myynti-ilmoitukset.html>

<https://huutokaupat.com/ulosotto/>

Suomen ulosottolaissa on myös erityissäädös, jonka perusteella ulosotto-osaston esimies voi tehdä päätöksen keinotekoisien varallisuusjärjestelyn sivuuttamisesta. Väite siitä, että omaisuus kuuluu sivulliselle, ei estä omaisuuden ulosmittaamista, jos

1) havaitaan, että sivullisen asema perustuu sellaiseen varallisuus- tai muuhun järjestykseen, jolle annettu oikeudellinen muoto ei vastaa asian varsinaista luonnetta tai tarkoitusta, kun otetaan huomioon velallisen käytettävissä oleva omistajan määräysvaltaan verrattava valta, omistajan toimiin verrattavat toimet sekä velallisen järjestelystä saamat edut ja muut vastaavat seikat, ja

2) sellaista oikeudellista muotoa ilmeisesti käytetään ulosoton välttämiseksi tai omaisuuden pitämiseksi velkojen ulottumattomissa eikä

3) hakijan saatavaa todennäköisesti muuten saada velalliselta kohtuullisessa ajassa perityksi.

Ulosmittausta ei kuitenkaan saa toimittaa, jos järjestelyssä mukana oleva sivullinen saattaa todennäköiseksi, että ulosmittaus loukkaa hänen todellista oikeuttaan. Ulosottomiehen on sopivalla tavalla kuultava velallista ja sivullista sekä tarvittaessa hakijaa, jollei se tuntuvasti vaikeuta täytäntöönpanoa.

4.2 Mitä vaikutuksia täytäntöönpanotoimilla on?

Täytäntöönpanomenettelyn vireille saattamisella on joitain vaikutuksia mutta merkittäviä oikeusvaikutuksia syntyy ulosmittauksella. Ulosmittauksen jälkeen velallinen ei saa hävittää taikka velkojan vahingoksi luovuttaa tai pantata ulosmitattua omaisuutta tai muutoin määrätä siitä. Kiellon vastainen toimi on tehoton velkoihin nähden. Luovutuksen saaja tai sivullinen voi kuitenkin saada vilpittömän mielen suoja. Ulosottomiehellä on laaja oikeus saada tietoja velallisen lisäksi myös sivulliselta, esimerkiksi pankilta. Sen jälkeen kun pankille on annettu tiedoksi pankkitilivarojen ulosmittausta koskeva maksukielto, pankki ei saa maksaa varoja muulle kuin ulosottomiehelle. Saatavan tai palkan maksaminen vastoin maksukieltoa on rikos.

Täytäntöönpanomenettelyssä suoritettujen omaisuudenmyynnin seurauksena esineen omistusoikeus vaihtuu. Kauppahintana kertyneet varat tilitetään hakijalle niin pian kuin mahdollista.

Omaisuuksia ulosmitataan hakijan saatavan suorittamiseksi tarvittava määrä. Jos ulosottoa on hakenut useampi velkoja tai jos ulosmitattuun omaisuuteen kohdistuu esimerkiksi kiinnityksiä, varat jaetaan velkojille laissa säädetyn etuoikeusjärjestyksen mukaisesti. Valtiolle menevät ulosottomaksut peritään pääasiassa velalliselta. Epäonnistuneesta täytäntöönpanoyrityksestä velkojan on suoritettava pieni käsittelymaksu. Samoin velkojalle tilitettävistä rahavaroista peritään maksu. Elatusapuasioista ei peritä maksua ja elatusavulla on etuoikeus. Hakijalle tilitettävät suoritukset saattavat vaihdella kuukausittain velallisen tulojen vaihtelun ja velkojen määrän perusteella.

Lisätietoa ulosottomaksuista: <https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index/ulosotto/ulosottomaksut.html>

4.3 Mikä on täytäntöönpanotoimien voimassaoloaika?

Lain mukaan ulosottomiehen tulee suorittaa täytäntöönpanotehtävät joutuisasti ja ilman aiheutonta viivytystä. Mikäli velallisella ei ole ulosmitattavaa omaisuutta tai tuloa, asia palautetaan velkojalle estemerkinnoin: varaton, varaton ja tuntematon tai ilmoittamalla muu erikseen yksilöity perinnän este. Näissä tilanteissa tiedot tuloista ja omaisuudesta on aina selvitetty keskeisimmistä rekistereistä. Asian vireilläolo ulosotossa päättyy, mutta velkoja voi pyytää täytäntöönpanoa myöhemmin uudelleen ja silloin velallisen taloudellinen tilanne selvitetään uudestaan. Hakija voi esimerkiksi pyytää päätöksen täytäntöönpanoa uudella riittävän ajoissa jätetyllä hakemuksella varmistaakseen esimerkiksi velalliselle loppuvuodesta maksettavan mahdollisen veronpalautuksen ulosmittauksen. Hakija voi myös pyytää ns. passiivisaatavaksi rekisteröintiä. Mikäli jonkun toisen asian selvittelyn yhteydessä velalliselta löytyy ulosmittauskelpoista omaisuutta tai tuloa, tai hän on mahdollisesti saamassa veronpalautusta, passiivisaatavaksi rekisteröity asia otetaan huomioon ulosottomenettelyssä. Passiivisaatavaksi rekisteröinti on voimassa kaksi vuotta estetodistuksen antamisesta.

5 Voiko täytäntöönpanopäätökseen hakea muutosta?

Ulosottomiehen täytäntöönpanotoimeen tai päätökseen saa hakea muutosta se, jonka oikeutta toimi tai päätös koskee. Muutosta haetaan valittamalla käräjäoikeuteen. Määräaika valituksen tekemiseen on kolme viikkoa, joka lasketaan yleensä päätöksen tekemisestä tai siitä, kun asianomainen on saanut päätöksestä tiedon.

Valitus ei yleensä keskeytä täytäntöönpanoa, ellei tuomioistuin toisin määrää. Jos valitus hyväksytään, tuomioistuin kumoo ulosottomiehen päätöksen tai muuttaa sitä. Selvät virheet ulosottomies voi tietyin edellytyksin myös itse oikaista.

Ulosotossa esitetty väite tai vaatimus, jonka ratkaiseminen edellyttää laajaa suullista todistelua, saatetaan joutua ratkaisemaan riita-asiana tuomioistuimessa (täytäntöönpanoriita).

6 Sovelletaanko täytäntöönpanoon mitään rajoituksia, esimerkiksi velallisen suojaa koskevien sääntöjen tai määräaikojen perusteella?

Laissa on säädetty ulosmittauskieltoja esimerkiksi sosiaalisilla perusteilla. Useat sosiaalietuudet ovat ulosmittauskelvottomia. Jos menettelyn kohteena oleva velallinen on luonnollinen henkilö, ulosmittauksesta tulee erottaa laissa erikseen säädetyt esineet, etuudet ja oikeudet. Myöskään sellaista omaisuutta ei saa ulosmitata, josta hakijalle tai hakijoille kertyisi omaisuuden arvo ja muut olosuhteet huomioon ottaen vain vähäisenä pidettävä määrä sen jälkeen, kun täytäntöönpanokulut, ulosottomaksut sekä saatavat, joista omaisuus vastaa, on suoritettu.

Ulosmittauksissa ja maksusuunnitelmissa otetaan aina huomioon velallisen lakisääteinen suojaosuus: Tämä on elämistä varten jätettävä summa. Yleensä velallisen nettopalkasta voidaan ulosmitata yksi kolmasosa Vahvistetut suojaosuudet esimerkkitapauksineen löytyvät linkistä:

<https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index/velallisenulosotossa/palkanulosmittaus.html>

Ulosottoperuste, jossa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan (*ulosottooperusteen määräaika*). Määräaika on 20 vuotta, jos ulosottoperusteessa tarkoitettu velkoja on luonnollinen henkilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun. Tuomioistuimen tuomiota tai muuta ulosottoperustetta ei enää voida panna täytäntöön, jos siinä tarkoitettu oikeus on myöhemmin lakannut maksun, vanhentumisen tai muun syyn vuoksi.

Lisätietoja: <https://oikeus.fi/ulosotto/fi/index.html>

<https://valtakunnanvoudinvirasto.fi/fi/>

<http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2007/en20070705?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%25>

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.

Päivitetty viimeksi: 23/05/2019